

Downloaded via the EU tax law app / web

TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2016 m. liepos 28 d.(*)

„PVM – Direktyva 2006/112/EB – Direktyvos galiojimas ir aiškinimas – Advokatų paslaugų teikimas – Apmokestinimas PVM – Teisė ? veiksming? teisin? gynyb? – Procesinis lygiateisiškumas – Teisin? pagalba“

Byloje C-543/14

dėl *Cour constitutionnelle* (Belgija) 2014 m. lapkričio 13 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2014 m. lapkričio 27 d., pagal SESV 267 straipsnio pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Ordre des barreaux francophones et germanophone ir kt.,

Jimmy Tessens ir kt.,

Orde van Vlaamse Balies,

Ordre des avocats du barreau d’Arlon ir kt.

prieš

Conseil des ministres,

dalyvaujant

Association Syndicale des Magistrats ASBL,

Conseil des barreaux européens,

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas T. von Danwitz (pranešėjas), teisėjai C. Lycourgos, E. Juhász, C. Vajda ir K. Jürimäe,

generalinį advokatą E. Sharpston,

posėdžio sekretorius V. Tourrès, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinį proceso dalį ir įvykus 2015 m. gruodžio 16 d. posėdžiui,

išnagrinęs pastabas, pateiktas:

- *Ordre des barreaux francophones et germanophone* ir kt., atstovaujant advokatą V. Letellier, R. Leloup, E. Huisman, J. Buelens ir C. T’Sjoen,
- J. Tessens ir kt., atstovaujant advokatą J. Toury ir M. Denys,
- *Orde van Vlaamse Balies*, atstovaujamos advokatą D. Lindemans ir E. Traversa,

- *Ordre des avocats du barreau d’Arlon* ir kt., atstovaujamos advokato D. Lagasse,
  - *Association Syndicale des Magistrats ASBL*, atstovaujamos advokato V. Letellier,
  - *Conseil des barreaux européens*, atstovaujamos advokato M. Maus ir M. Delanote,
  - Belgijos vyriausybės, atstovaujamos M. Jacobs ir J.–C. Halleux,
  - Graikijos vyriausybės, atstovaujamos K. Georgiadis ir A. Dimitrakopoulou,
  - Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos D. Colas ir J.–S. Pilczer,
  - Europos Sąjungos Tarybos, atstovaujamos E. Chatziioakeimidou, E. Moro ir M. Moore,
  - Europos Komisijos, atstovaujamos H. Krämer, J.–F. Brakeland ir M. Owsiany/Hornung,
- susipažinęs su 2016 m. kovo 10 d. posėdyje pateikta generalinės advokato išvada, priima šį

Sprendimas

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyvos 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos (OL L 347, 2006, p. 1) aiškinimo ir galiojimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Ordre des barreaux francophones et germanophone*, M. Jimmy Tessens, *Orde van Vlaamse Balies*, *Ordre des avocats du barreau d’Arlon* ir kitų keturių fizinių ir juridinių asmenų ginčą su *Conseil des ministres* (Ministrų Taryba, Belgija) dėl prašymo panaikinti *loi du 30 juillet 2013 portant des dispositions diverses* (2013 m. liepos 30 d. įstatymas dėl įvairių nuostatų, 2013 m. rugpjūčio 1 d. *Moniteur belge*, p. 48270, toliau – 2013 m. liepos 30 d. įstatymas) 60 straipsnį, kuriuo buvo panaikintas advokato paslaugų, suteiktų vykdančiam prastą veiklą, neapmokestinimas pridėtinės vertės mokesčiu (PVM).

Teisinis pagrindas

Tarptautinė teisė

EŽTK

3 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK) 6 straipsnyje sakoma:

„1. Kai yra sprendžiamas tam tikro asmens civilinio pobūdžio teisių ir pareigų ar jam pareikšto kokio nors baudžiamojo kaltinimo klausimas, toks asmuo turi teisę, kad būtų per kuo trumpiausi laiką viešai ir teisingai išnagrinėtas pagal įstatymų steigtas nepriklausomas ir nešališkas teismas.
<...>

<...>

3. Kiekvienas kaltinamas nusikaltimo padarymu asmuo turi mažiausiai šias teises:

<...>

c) gintis pats ar padedamas savo paties pasirinkto gynėjo arba, jei neturi pakankamai lėšų gynėjui atsilyginti ir kai tai reikalinga teisingumo interesams, nemokamai gauti advokato pagalbą;

<...>

4 EŽTK 14 straipsnyje nustatyta:

„Naudojimasis šioje Konvencijoje pripažintomis teisėmis ir laisvėmis yra užtikrinamas be jokios diskriminacijos dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, kalbos, religijos, politinių ar kitokių pažiūrų, tautinės ar socialinės kilmės, priklausymo tautinei mažumai, nuosavybės, gimimo ar kitais pagrindais.“

Tarptautinis pilietinių ir politinių teisių paktas

5 1966 m. gruodžio 16 d. Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos priimto ir 1976 m. sausio 3 d. įsigaliojusio Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto (toliau – Paktas) 14 straipsnio 1 ir 3 dalys suformuluotos taip:

„1. Visi asmenys teismams ir tribunolams yra lygūs. Kiekvienas asmuo turi teisę, kad jo būtų nagrinėjama lygybės ir viešumo sąlygomis pagal įstatymų sudaryto kompetentingo, nepriklausomo ir nešališko teismo, kuris nustatytų, ar jam pareikštas baudžiamasis kaltinimas yra pagrįstas, arba nustatytų jo ginčijamas civilines teises ir pareigas. <...>

<...>

3. Kiekvienas asmuo, nagrinėjant bet kurį jam pareikštą kaltinimą, visiškai lygybės sąlygomis turi teisę bent šias garantijas:

<...>

b) kad jis turėtų pakankamai laiko ir galimybių pasirengti savo gynybai ir bendrauti su savo pasirinktu gynėju;

<...>

d) kad jis būtų teisiamas jam dalyvaujant ir galėtų gintis pats arba padedamas savo pasirinkto gynėjo; jeigu jis neturi gynėjo, jis turi būti informuotas apie teisę turėti gynėją; turėti paskirtą jam gynėją kiekvienu atveju, kai teisingumo interesai to reikalauja, ir kiekvienu atveju nemokamai, kai jis neturi pakankamai lėšų tam gynėjui užmokėti;

<...>

6 Pagal Pakto 26 straipsnį:

„Visi žmonės yra lygūs įstatymui ir turi teisę vienodai, be jokios diskriminacijos įstatymo apsaugai. Šiuo atžvilgiu įstatymas turi drausti bet kokią diskriminaciją ir užtikrinti visiems vienodai veiksmingą apsaugą nuo diskriminacijos rasės, odos spalvos, lyties, kalbos, religijos, politinių ar kitokių nors pažiūrų, tautinės ar socialinės kilmės, turtinės padėties, gimimo ar kokio nors kito požymio pagrindu“.

Orhuso konvencija

7 Konvencijos dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais, pasirašytos Orhuse 1998 m. birželio 25 d. ir

Europos bendrijos vardu patvirtintos 2005 m. vasario 17 d. Tarybos sprendimu 2005/370/EB (OL L 124, p. 1; toliau – Orhuso konvencija), 9 straipsnyje nustatyta:

„1. Kiekviena Šalis, vadovaudamasi savo nacionalin?s teis?s aktais, užtikrina, kad kiekvienas asmuo tur?t? teis? kreiptis d?l priimto sprendimo pakartotinio nagrin?jimo teisme arba kitoje ?statym? nustatyta tvarka ?steigtoje nepriklausomoje ir nešališkoje institucijoje, jei asmuo mano, kad jo prašymas suteikti informacij? pagal 4 straipsn? nebuvo nagrin?tas, buvo neteis?tai atmestas, ? j? buvo iš dalies ar visiškai netinkamai atsakyta arba ? prašym? nebuvo deramai atsižvelgta pagal nurodyto straipsnio nuostatas.

<...>

2. Kiekviena Šalis, vadovaudamasi savo nacionalin?s teis?s aktais, užtikrina, kad suinteresuotosios visuomen?s nariai,

a) turintys pakankam? interes?, arba alternatyviai;

b) pareiškiantys apie teis?s pažeidim?, jei valstyb?s nar?s administracin? pažeidim? kodeksas reikalauja to kaip b?tin?s s?lygos,

tur?t? teis? kreiptis d?l priimt? sprendim? [perži?ros] teisme ir (arba) kitoje, nepriklausomoje ir bešališkoje ?statym? nustatyta tvarka ?steigtoje, institucijoje, siekiant teisiniu ir procesiniu poži?riu užgin?yti bet kokio sprendimo teis?tum?, veiksmus arba neveikim?, nepažeidžiant 6 straipsnio nuostat? ir kai tai reglamentuoja nacionaliniai ?statymai bei nepažeidžiant žemiau pateikiamos 3 dalies, kit? atitinkam? šios Konvencijos nuostat?.

Pakankamas suinteresuotumas ir kokios nors teis?s pažeidimas nustatomi remiantis nacionalini? ?statym? nuostatomis ir turint tiksl? suteikti suinteresuotai visuomenei pla?ias galimybes kreiptis ? teismus pagal ši? Konvencij?. Šiuo tikslu kiekvienos nevyriausybin?s organizacijos, atitinkan?ios 2 straipsnio 5 dalyje nurodytus reikalavimus, interesas yra laikomas pakankamu šio straipsnio a punkto prasme. D?l b punkto – tokios organizacijos taip pat turi teis? pareikšti apie savo teisi? pažeidimus.

<...>

3. Be to, ir nepažeidžiant šio straipsnio 1 ir 2 dalyse minim? perži?ros proced?r?, kiekviena Šalis užtikrina, kad visuomen?s nariai, atitinkantys nacionalin?je teis?je nustatytus kriterijus, jeigu tokie yra, gal?t? pasinaudoti administracin?mis arba teismin?mis proced?romis priva?i? asmen? ir valstyb?s institucij?, pažeidžian?i? su aplinka susijusias nacionalin?s teis?s nuostatas, veiksmams arba neveikimui užgin?yti.

4. Be to, ir nepažeidžiant 1 dalies nuostat?, vykdant 1, 2 ir 3 dalyse nurodytas proced?ras, turi b?ti užtikrintos atitinkamos ir veiksmingos teisin?s gynybos priemon?s, ?skaitant, jei reikia, tokias teises gynybos priemones, kaip antai teismo ?pareigojimas nepažeisti ieškovo teisi? ar sustabdyti veiksmus, pažeidžian?ius tas teises, ir tos priemon?s turi b?ti teisingos, bešališkos, pasi?lytos laiku ir ne per brangios. Pagal š? straipsn? priimami sprendimai pateikiami ar protokoluojami raštu. Teism? ir, esant galimybei, kit? institucij? sprendimai yra prieinami visuomenei.

5. Siekdama efektyviau įgyvendinti šio straipsnio nuostatas, kiekviena Šalis užtikrina, kad visuomenei būtų pranešama apie sprendimų pakartotinio nagrinėjimo administracine bei teismine tvarka procedūras, ir apsvarsto klausimų dėl atitinkamų [pagalbos] mechanizmų, leidžiančių pašalinti arba sumažinti finansines arba kitas kliūtis, trukdančias kreiptis į teismus, sukrimo.“

Sjungos teis?

8 Direktyvos 2006/112 1 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

„Pagal bendros PVM sistemos principų prekės ir paslaugos apmokestinamos bendru vartojimo mokesčiu, kuris yra proporcingas prekė bei paslaugų kainai, nors daugelis sandorių vykdomi gamybos ir paskirstymo metu iki to etapo, kai skaičiuojamas mokestis.“

Už kiekvieną sandorą PVM apskaičiuojamas taip – iš PVM, apskaičiuoto prekė ar paslaugų kainai taikant toms prekėms arba paslaugoms nustatytą PVM tarifą, atimama įvairioms sėnaudų sudedamosioms dalims tiesiogiai priskirtino PVM suma.

Bendra PVM sistema taikoma visuose etapuose, įskaitant ir mažmeninį prekybą.“

9 Pagal šios direktyvos 2 straipsnio 1 dalį:

„PVM objektas yra šie sandoriai:

<...>

c) paslaugų teikimas už atlygą valstybės narės teritorijoje, kai paslaugas teikia apmokestinamasis asmuo, veikdamas kaip toks;

<...>“

10 Pagal šios direktyvos 96 straipsnį valstybės narės taiko standartinį PVM tarifą, kurį kiekviena valstybė narė nustato kaip tam tikrą procentą nuo apmokestinamosios vertės ir kuris turi būti toks pat prekė tiekimui bei paslaugų teikimui.

11 Šios direktyvos 98 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyta:

„1. Valstybės narės gali taikyti vieną arba du lengvatinius tarifus.

2. Lengvatiniai tarifai taikomi tik III priede nustatytoms kategorijoms priklausančių prekė tiekimui ar paslaugų teikimui.

<...>“

12 Direktyvos 2006/112 III priedo „Prekių ir paslaugų, kurias tiekiant ir teikiant gali būti taikomi 98 straipsnyje nurodyti lengvatiniai tarifai, sąrašas“ 15 punkte minimas „prekių tiekimas ir paslaugų teikimas, kai prekes tiekia ir paslaugas teikia organizacijos, kurias valstybės narės pripažįsta socialine gerove besirūpinančiomis organizacijomis ir kurios dalyvauja globos ir rūpybos arba socialinės apsaugos darbe, jeigu šie sandoriai nėra neapmokestinami pagal 132, 135 ir 136 straipsnius“.

13 Šios direktyvos IX antraštinės dalies 2 skyriaus „Tam tikros su visuomenės interesais susijusios veiklos neapmokestinimas PVM“ 132 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Sandoriai, kurių valstybės narės neapmokestina PVM:

<...>

g) su globa ir rėpyba bei socialinės apsaugos darbu glaudžiai susijusių paslaugų teikimas ir prekių tiekimas, įskaitant paslaugas ir prekes, kurias teikia ar tiekia senelių namai, viešosios teisės reglamentuojamos steigtos ar kitos organizacijos, kurias atitinkama valstybė narė pripažino socialine gerove besirūpinančiomis organizacijomis;

<...>“

14 Pagal šios direktyvos 168 straipsnio a punktą:

„Jeigu prekes ir paslaugas apmokestinamasis asmuo naudoja savo apmokestinamiesiems sandoriams, apmokestinamasis asmuo turi turėti valstybėje narėje, kurioje jis vykdo šiuos sandorius, teisę iš PVM, kurį sumokėti jam tenka prievolę, atskaityti:

a) mokėtina ar sumokėta PVM toje valstybėje narėje už prekių tiekimą ar paslaugų teikimą, kurį jam atliko ar turi atlikti kitas apmokestinamasis asmuo;

<...>“

15 Pagal minėtos direktyvos 371 straipsnį „[v]alstybės narės, kurios 1978 m. sausio 1 d. neapmokestino X priedo B dalyje išvardytų sandorių, tų sandorių gali ir toliau neapmokestinti laikydamosi tą dieną atitinkamoje valstybėje narėje taikytą sąlygą. Tarp šių sandorių yra ir, be kita ko, advokatų teikiamos paslaugos.

Belgijos teisė

16 Iki 2013 m. liepos 30 d. galiojusios 1969 m. liepos 3 d. įstatymo dėl pridėtinės vertės mokesčio kodekso sukūrimo (1969 m. liepos 17 d. *Moniteur belge*, p. 7046) redakcijos 44 straipsnio 1 dalyje buvo nustatyta:

„Neapmokestinamos paslaugos, kurias, vykdydami savo prastą veiklą, teikia šie asmenys:

1 advokatai

<...>“

17 Pagal 2013 m. liepos 30 d. įstatymo, įsigaliojusio 2014 m. sausio 1 d., 60 straipsnį:

„Panaikinamas Pridėtinės vertės mokesčio kodekso, kuris buvo panaikintas ir pakeistas 1992 m. gruodžio 28 d. įstatymu ir iš dalies pakeistas 2011 m. gruodžio 28 d. įstatymu, 44 straipsnio [1 dalies] 1°punktas.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

18 Pagrindinėje byloje *Cour constitutionnelle* (Belgija) nagrinėja keletą ieškinių dėl 2013 m. liepos 30 d. įstatymo 60 straipsnio panaikinimo. Šia nuostata nuo 2014 m. sausio 1 d. panaikinamas advokatų paslaugų neapmokestinimas PVM, kurį Belgijos Karalystė taikė pagal Direktyvos 2006/112 371 straipsnio pereinamojo laikotarpio nuostatą.

19 Standartinis PVM tarifas, taikomas advokatų paslaugoms, Belgijoje yra lygus 21 %.

20 Prašym? priimti prejudicin? sprendim? pateik?s teismas teiraujasi, ar advokat? paslaug? apmokestinimas PVM ir išlaid? šioms paslaugoms padid?jimas, kur? l?m? šis apmokestinimas, yra suderinami su teise ? veiksming? teisin? gynyb?, ypa? su teise ? advokat? pagalb?. Be to, jis siekia išsiaiškinti, ar pagrindin?je byloje nagrin?jamas teis?s aktas atitinka procesinio lygiateisiškumo princip?, nes padid?jo tik neapmokestinam?j? asmen?, kurie neturi teis?s ? teisin? pagalb?, išlaidos, o apmokestinamieji asmenys turi galimyb? atskaityti už šias paslaugas sumok?t? PVM.

21 Tokiomis aplinkyb?mis *Cour constitutionnelle* nusprend? sustabdyti bylos nagrin?jim? ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. a) Ar d?l to, kad pagal Direktyv? 2006/112 advokat? teikiamos paslaugos apmokestinamos PVM nepaisant aplinkyb?s ar, atsižvelgiant ? teis? ? advokato pagalb? ir procesinio lygiateisiškumo princip?, teisin?s pagalbos negaunantis asmuo yra ar n?ra PVM mok?tojas, ši direktyva atitinka Europos S?jungos pagrindini? teisi? chartijos 47 straipsn? kartu su Pakto 14 straipsniu ir EŽTK 6 straipsniu, kiek šiame straipsnyje pripaž?stama kiekvieno asmens teis? ? teising? bylos išnagrin?jim?, galimyb? gauti teisin? konsultacij?, b?ti ginamam ir atstovaujamam ir teis? ? teisin? pagalb?, jeigu asmuo neturi pakankamai pajam?, jei ši pagalba yra b?tina siekiant užtikrinti galimyb?s kreiptis ? teism? veiksmingum??

b) Ar d?l t? pa?i? priežas?i? Direktyva 2006/112 atitinka Orhuso konvencijos 9 straipsnio 4 ir 5 dalis, kiek šiose nuostatose numatyta teis? kreiptis ? teism? nepatiriant pernelyg dideli? ši? proced?r? išlaid? ir suteikiant galimyb? „nustatyti atitinkamas pagalbos priemones, leidžian?ias pašalinti arba sumažinti finansines ir kitas kli?tis, trukdan?ias kreiptis ? teismus“?

c) Ar paslaugas, kurias advokatai teikia pagal nacionalin? teisin?s pagalbos sistem?, galima priskirti prie min?tos Direktyvos 2006/112 132 straipsnio 1 dalies g punkte numatyt? paslaug?, kurios yra glaudžiai susijusios su socialine pagalba ir socialine apsauga, o gal j? galima neapmokestinti pagal kit? direktyvos nuostat?? Jeigu ? š? klausim? b?t? atsakyta neigiamai, ar Direktyva 2006/112/EB, aiškinama kaip tokia, kuria neleidžiama neapmokestinti paslaug?, kurias advokatai teikia asmenims, gaunantiems teisin? pagalb? pagal nacionalin? teisin?s pagalbos sistem?, atitinka Europos S?jungos pagrindini? teisi? chartijos 47 straipsn? kartu su Pakto 14 straipsniu ir EŽTK 6 straipsniu?

2. Jeigu ? [pirmojo klausimo a–c dalyse] pateiktus klausimus b?t? atsakyta neigiamai, ar Direktyvos 2006/112 98 straipsnis, kiek jame nenumatyta galimyb? taikyti lengvatinio PVM tarifo advokat? teikiamoms paslaugoms, prireikus atsižvelgiant ? tai, ar asmuo, kuris negauna teisin?s pagalbos, yra ar n?ra PVM mok?tojas, atitinka Europos S?jungos pagrindini? teisi? chartijos 47 straipsn? kartu su Pakto 14 straipsniu ir Europos žmogaus teisi? konvencijos 6 straipsniu, kiek šiame straipsnyje kiekvienam asmeniui pripaž?stama teis? ? teising? jo bylos išnagrin?jim?, galimyb? gauti teisin? konsultacij?, b?ti ginamam ir atstovaujamam ir teis? ? teisin? pagalb? tiems asmenims, kurie neturi pakankamai pajam?, jeigu ši pagalba yra b?tina galimyb?s kreiptis ? teism? veiksmingumui užtikrinti?

3. Jeigu ? [pirmojo klausimo a–c dalyse] pateiktus klausimus b?t? atsakyta neigiamai, ar Direktyvos 2006/112 132 straipsnis yra suderinamas su lygyb?s ir nediskriminavimo principu, ?tvirtintu Europos S?jungos pagrindini? teisi? chartijos 20 ir 21 straipsniuose ir ESS 9 straipsnyje kartu su min?tos Chartijos 47 straipsniu, kiek jame nenumatyta neapmokestinti PVM advokato paslaug? kaip bendrojo intereso veiklos, nors kitos paslaugos, pavyzdžiui, vieš?j? pašto tarnyb? teikiamos paslaugos, ?vairios medicinin?s paslaugos ar paslaugos, susijusios su švietimu, sportu ar kult?ra, yra neapmokestinamos PVM kaip bendrojo intereso paslaugos, ir kadangi šis advokato paslaug? ir paslaug?, kurios pagal direktyvos 132 straipsn? yra neapmokestinamos PVM,

skirtingas vertinimas kelia nemažai abejoni?, nes advokat? paslaugos padeda paisyti tam tikr? pagrindini? teisi??

4. a) Jeigu ? [pirmojo klausimo a–c dalyse] pateiktus klausimus ir ? [tre?i?j? klausim?] b?t? atsakyta neigiamai, ar Direktyvos 2006/112 371 straipsn?, laikantis Europos S?jungos pagrindini? teisi? chartijos 47 straipsnio, galima aiškinti kaip leidžiant? S?jungos valstybei narei iš dalies išlaikyti advokat? paslaug? neapmokestinim? PVM, jeigu šios paslaugos teikiamos asmenims, kurie n?ra PVM mok?tojai?

b) Ar Direktyvos 2006/112 371 straipsn?, laikantis Europos S?jungos pagrindini? teisi? chartijos 47 straipsnio, taip pat galima aiškinti kaip leidžiant? iš dalies išlaikyti advokat? paslaug? neapmokestinim? PVM, jeigu šios paslaugos teikiamos asmenims, gaunantiems teisin? pagalb? pagal nacionalin? teisin?s pagalbos sistem??“

D?I prejudicini? klausim?

D?I pirmojo klausimo a dalies

22 Pirmojo klausimo a dalimi prašym? priimti prejudicin? sprendim? pateik?s teismas iš esm?s prašo Teisingumo Teismo išnagrin?ti Direktyvos 2006/112 1 straipsnio 2 dalies ir 2 straipsnio 1 dalies c punkto galiojim?, atsižvelgiant ? Europos S?jungos pagrindini? teisi? chartijos (toliau – Chartija) 47 straipsnyje ?tvirtint? teis? ? veiksming? teisin? gynyb? ir procesinio lygiateisiškumo princip?, tiek, kiek pagal šias nuostatas advokat? paslaugos, teikiamos asmenims, negaunantiems teisin?s pagalbos pagal nacionalin? teisin?s pagalbos sistem?, apmokestinamos PVM.

23 Kadangi prašym? priimti prejudicin? sprendim? pateik?s teismas remiasi ne tik Chartijos 47 straipsniu, bet ir Pakto 14 straipsniu bei EŽTK 6 straipsniu, primintina, kad nors, kaip tvirtinama ESS 6 straipsnio 3 dalyje, EŽTK pripaž?stamos pagrindin?s teis?s sudaro S?jungos teis?s bendruosius principus ir nors pagal Chartijos 52 straipsnio 3 dal? Chartijoje ?tvirtintoms teis?ms, atitinkan?ioms EŽTK užtikrinamas teisės, suteikiama ta pati prasm? ir apimtis kaip ir toms, kurias suteikia min?ta konvencija, vis d?lto pastaroji, kadangi S?junga prie jos neprisijungusi, n?ra ? jos teis?s sistem? formaliai integruota teis?s priemon? (2013 m. vasario 26 d. Sprendimo *Åkerberg Fransson*, C?617/10, EU:C:2013:105, 44 punktas, 2015 m. rugs?jo 3 d. Sprendimo *Inuit Tapiriit Kanatami ir kt. / Komisija*, C?398/13 P, EU:C:2015:535, 45 punktas ir 2016 m. vasario 15 d. Sprendimo *N.*, C?601/15 PPU, EU:C:2016:84, 45 punktas). Tas pats taikytina ir Paktui. Taigi Direktyvos 2006/112 galiojimas turi b?ti nustatomas remiantis tik Chartijoje ?tvirtintomis pagrindin?mis teis?mis (šiuo klausimu žr. 2016 m. vasario 15 d. Sprendimo *N.*, C?601/15 PPU, EU:C:2016:84, 46 punkt? ir jame nurodyt? teismo praktik?).

24 Kalbant apie nagrin?jimo, kurio reikia norint atsakyti ? pateikt? klausim?, mast?, pažym?tina, kad j? apriboja konkre?ios išlaidos, kuri? atsiranda d?l advokat? paslaug? apmokestinimo 21 % tarifo PVM, ir jis n?ra susij?s su visomis bylin?jimosi išlaidomis.

25 Be to, prašym? priimti prejudicin? sprendim? pateikusio teismo abejon?s yra susijusios tik su asmenimis, kurie negauna teisin?s pagalbos pagal taikytinas nacionalin?s teis?s nuostatas. Iš ties?, pagal šio teismo pateikt? informacij? asmenys, gaunantys ši? pagalb?, n?ra susij? su galimu išlaid? advokatams augimu, kur? gali sukelti advokat? paslaug? apmokestinimas PVM, nes už šias paslaugas moka Belgijos valstyb?.

26 Ta?iau pagal nacionalin?je teis?je numatytas taisykles kiti asmenys turi iš esm?s padengti išlaidas advokatams su PVM, o tai, anot prašym? priimti prejudicin? sprendim? pateikusio teismo, kelia klausim? d?l tokios mokestin?s naštos suderinamumo su Chartijos 47 straipsnyje ?tvirtinta teise ? veiksming? teisin? gynyb?. Be to, šiam teismui kyla abejoni? d?l šios mokestin?s naštos

suderinamumo su procesinio lygiateisiškumo principu, nes vien asmenys, kurie turi apmokestinamojo asmens status?, turi teisę atskaityti pirkimo PVM už advokatų paslaugas pagal Direktyvos 2006/112 168 straipsnio a punktą, ir taip ši paslauga apmokestinimas PVM sukelia skirtingą padarini?, atsižvelgiant ? tai, ar asmuo turi apmokestinamojo asmens status?, ar jo neturi.

D?l teis?s ? veiksming? teisin? gynyb?

27 Chartijos 47 straipsnyje ?tvirtinta teis? ? veiksming? teisin? gynyb? ir pagal šio straipsnio antrą pastraip? ši teis? apima, be kita ko, kiekvieno asmens galimyb? gauti teisini? konsultacij?, b?ti ginamam ir atstovaujama advokato. Šio straipsnio tre?ioje pastraipoje užtikrinama teis? ? veiksming? teisin? gynyb? suteikiant teisin? pagalb? asmenims, neturintiems pakankam? ištekli?.

28 Šiuo klausimu pažym?tina, kad iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, jog pagal taikytinas nacionalin?s teis?s nuostatas daroma prielaida, kad teis?s ? teisin? pagalb? neturintys asmenys, su kuriais susij?s pirmojo klausimo a punktas, atstovaujami advokato, turi pakankamai ištekli? kreiptis ? teism?. Kalbant apie šiuos asmenis, Chartijos 47 straipsnyje ?tvirtinta teis? ? veiksming? teisin? gynyb? iš esm?s neužtikrina teis?s ? tai, kad advokatų paslaugos b?t? neapmokestinamos PVM.

29 Pirmojo klausimo a dalis, susijusi su Direktyvos 2006/112 1 straipsnio 2 dalies ir 2 straipsnio 1 dalies c punkto galiojimu, atsižvelgiant ? Chartijos 47 straipsn?, turi b?ti vertinama atsižvelgiant ? ši? nuostat? požymius ir neturi priklausyti nuo konkretaus atvejo aplinkybi?.

30 Be to, nors kreipimasis ? teism? ir teisin?s gynybos veiksmingumas priklauso nuo daugelio ?vairi? veiksni?, vis d?lto bylin?jimosi išlaidos, tarp kuri? yra PVM už advokatų paslaugas, taip pat gali tur?ti ?takos asmens sprendimui ginti savo teises teisme atstovaujama advokato.

31 Vis d?lto, kaip matyti iš nusistov?jusios Teisingumo Teismo praktikos kitose srityse nei PVM teis?, toki? išlaid? apmokestinimas gali b?ti gin?ijamas remiantis Chartijos 47 straipsnyje ?tvirtinta teise ? veiksming? teisin? gynyb? tik jeigu šios išlaidos yra nepakeliamos (pagal analogij? žr. 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimo *DEB*, C?279/09, EU:C:2010:811, 61 punkt? ir 2012 m. birželio 13 d. Nutarties *GREP*, C?156/12, nepaskelbtos Rink., EU:C:2012:342, 46 punkt?) arba jeigu d?l jo naudojimosi S?jungos teis?s sistemoje ?tvirtintomis teis?mis tapt? praktiškai ne?manomas arba pernelyg sud?tingas (pagal analogij? žr. 2015 m. spalio 6 d. Sprendimo *Orizzonte Salute*, C?61/14, EU:C:2015:655, 48, 49 ir 58 punktus).

32 Savaime suprantama, kod?l ieškovai pagrindin?je byloje pažym?jo, jog advokatų paslaug? apmokestinimas 21 % tarifo PVM reiškia, kad tik teisin?s pagalbos negaunantiems asmenims, su kuriais susijusi pirmojo klausimo a dalis, labai padaug?s bylin?jimosi išlaid?.

33 Ta?iau, kaip savo rašytin?se pastabose pažym?jo Belgijos vyriausyb?, ši paslaug? apmokestinimas 21 % tarifo PVM nereiškia, kad ta pa?ia proporcija padid?s išlaidos advokatams, nes jie, kaip apmokestinamieji asmenys, turi teisę atskaityti PVM už prekes arba paslaugas, ?sigytas šioms paslaugoms teikti, pagal Direktyvos 2006/112 168 straipsnio a punkt?. Taigi, kadangi pasinaudoj? teise ? atskait? jie gali susimąžinti išlaidas, yra neaišku, koki? lygiu advokatai tur?s ekonomine prasme ?traukti PVM našt? ? savo honorarus.

34 Ši? honorar? padid?jimo mastas yra juo labiau neaiškus, nes Belgijoje taikoma laisvai deryb? b?du nustatom? honorar? tvarka. D?l tokios tvarkos, pagr?stos konkurencija tarp advokat?, jie turi atsižvelgti ? savo klient? ekonomin? pad?t?. Be to, kaip pažym?jo generalin? advokat? savo išvados 85 punkte, pagal taikytinus nacionalin?s teis?s aktus advokat? honorarai negali viršyti teising? ir nuosaiki? rib?.

35 Tod?l negalima nustatyti jokios griežtos ar mechanin?s priklausomyb?s tarp advokat? paslaug? apmokestinimo PVM ir ši? paslaug? kain? padid?jimo.

36 Bet koki? atveju, kadangi pagrindin?je byloje nagrin?jama PVM suma dar n?ra didžiausia bylin?jimosi išlaid? dalis, negalima manyti, kad advokat? paslaug? apmokestinimas PVM pats savaime yra ne?veikiama kli?tis kreiptis ? teism? arba kad d?l jo naudojimasis S?jungos teis?s sistemoje ?tvirtintomis teis?mis tapt? praktiškai ne?manomas arba pernelyg sud?tingas. Šiomis s?lygomis d?l to, kad d?l šio apmokestinimo gali padid?ti išlaid?, šio apmokestinimo negalima gin?yti atsižvelgiant ? teis? ? veiksming? teisin? gynyb?, ?tvirtint? Chartijos 47 straipsnyje.

37 Jeigu konkretaus atvejo aplinkyb?mis vien d?l paties advokat? paslaug? apmokestinimo PVM b?t? sukurta ne?veikiama kli?tis kreiptis ? teism? arba d?l jo naudojimasis S?jungos teis?s sistemoje ?tvirtintomis teis?mis tapt? praktiškai ne?manomas arba pernelyg sud?tingas, tuomet reikia ? tai atsižvelgti tinkamai suteikiant teis? ? teisin? pagalb? pagal Chartijos 47 straipsnio tre?i? pastraip?.

38 Atsižvelgiant ? tai, kas išd?styta, konstatuotina, kad teis?s ? veiksming? teisin? gynyb? numatyta apsauga netaikytina advokat? paslaug? apmokestinimui PVM.

D?l procesinio lygiateisiškumo principo

39 Ieškovai pagrindin?je byloje gin?ija Direktyvos 2006/112 1 straipsnio 2 dalies ir 2 straipsnio 1 dalies c punkto galiojim? atsižvelgiant ? procesinio lygiateisiškumo princip?, nes advokat? paslaug? apmokestinimas 21 % tarifo PVM sukuria nepalankias s?lygas neapmokestinamiesiems asmenims, palyginti su asmenimis, turin?iais apmokestinam?j? asmen? status?. Nepalanki? s?lyg? atsiranda d?l to, kad pastarieji, skirtingai nei pirmieji, turi teis? ? atskait? ir nepatiria finansin?s naštos, atsirandan?ios d?l PVM taikymo.

40 Iš ties? iš nusistov?jusios Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad procesinio lygiateisiškumo principas, kuris, be kita ko, neatsiejamas nuo pa?ios teisingo bylos nagrin?jimo s?vokos ir kuriuo siekiama užtikrinti proceso šali? pusiausvyr?, apima pareig? kiekvienai šaliai suteikti proting? galimyb? išd?styti savo pozicij?, ?skaitant ?rodymus, tokiomis aplinkyb?mis, d?l kuri? ji neatsidurt? aiškiai nepalankesn?je pad?tyje nei jos priešininkas (šiuo klausimu žr. 2012 m. lapkri?io 6 d. Sprendimo *Otis ir kt.*, C?199/11, EU:C:2012:684, 71 ir 72 punktus ir 2014 m. lapkri?io 12 d. Sprendimo *Guardian Industries ir Guardian Europe / Komisija*, C?580/12 P, EU:C:2014:2363, 31 punkt? ir 2015 m. liepos 16 d. Nutarties *Sánchez Morcillo ir Abril García*, C?539/14, EU:C:2015:508, 48 punkt?).

41 Šiuo principu siekiama procesin?s teismo proceso šali? pusiausvyros užtikrinant ši? šali? teisi? ir pareig? lygyb? tiek, kiek tai susij? su taisykl?mis, reguliuojan?iomis ?rodym? pateikim? ir rungimosi principu pagr?stus teisinius gin?us (šiuo klausimu žr. 2012 m. lapkri?io 6 d. Sprendimo *Otis ir kt.*, C?199/11, EU:C:2012:684, 71 ir 72 punktus) ir ši? šali? teises kreiptis ? teism? (2014 m. liepos 17 d. Sprendimo *Sánchez Morcillo ir Abril García*, C?169/14, EU:C:2014:2099, 44, 48 ir 49 punktai).

42 Vis d?lto procesinio lygiateisiškumo principas nereiškia, kaip tai savo pastabose Teisingumo

Teismui nurod? Taryba, pareigos sulyginti šalis pagal finansines išlaidas, kurias jos patiria per teismo proces?.

43 D?I advokat? paslaug? apmokestinimo 21 % tarifo PVM pažym?tina, kad, savaime suprantama, jog d?I apmokestinimo šiuo mokes?iu ir naudojimosi teise ? atskait? esant tokiai pa?iai honoraro sumai atsirast? piniginis pranašumas asmeniui, turin?iam apmokestinamojo asmens status?, palyginti su neapmokestinamuoju asmeniu, ta?iau šis piniginis pranašumas negali daryti ?takos šali? procesinei pusiausvyrai.

44 Iš ties?, šio sprendimo 28 punkte jau buvo konstatuota, kad daroma prielaida, jog šie asmenys turi pakankamai ištekli?, leidžian?i? jiems padengti bylin?jimosi išlaidas, ?skaitant advokato honorarus. Tod?I neatsižvelgiant ? galim? finansin? pranašum?, kur? gali sukelti pagrindin?je byloje nagrin?jamas advokat? paslaug? apmokestinimas PVM vienam asmeniui arba keliems iš j?, d?I šio apmokestinimo tiek, kiek tai susij? su teise ? teising? bylos nagrin?jim?, neapmokestinamasis asmuo negali atsidurti iš esm?s nepalankioje pad?tyje, palyginti su asmenimis, turin?iais apmokestinamojo asmens status?.

45 Taigi, kaip Teisingumo Teismui pateiktose savo pastabose nurod? Komisija, vienos gin?o šalies galimyb?s sumok?ti didesn? honorar? advokatui, nei jo priešininko sumok?tas honoraras, neb?tinais reiškia geresn? teisin? atstovavim?. Iš ties?, pagal šio sprendimo 34 punkte nurodyt? teigin?, pagal laisvai deryb? b?du nustatom? honorar? tvark?, kaip antai taikom? Belgijoje, advokatai gali tur?ti atsižvelgti ? savo klient? ekonomin? pad?t? ir prašyti iš savo klient?, neapmokestinam?j? asmen?, mažesni? honorar?, ?skaitant PVM, nei honorar?, kuri? jie prašo iš savo klient?, apmokestinam?j? asmen?.

46 Tod?I konstatuotina, kad procesinio lygiateisiškumo principo suteikiamos garantijos netaikomos advokat? paslaug? apmokestinimui 21 % tarifo PVM.

47 Atsižvelgiant ? visa tai, kas išd?styta, ? pirmojo klausimo a punkt? reikia atsakyti taip: Direktyvos 2006/112 1 straipsnio 2 dalies ir 2 straipsnio 1 dalies c punkto galiojimo nagrin?jimas atsižvelgiant ? Chartijos 47 straipsnyje ?tvirtint? teis? ? veiksming? teisin? gynyb? ir procesinio lygiateisiškumo princip? neatskleid? nieko, kas daryt? ?tak? j? galiojimui, tiek, kiek pagal šias nuostatas advokat? paslaugos, teikiamos asmenims, negaunantiems teisin?s pagalbos pagal nacionalin? teisin?s pagalbos sistem?, apmokestinamos PVM.

D?I pirmojo klausimo b dalies

48 Pirmojo klausimo b dalimi prašym? priimti prejudicin? sprendim? pateik?s teismas iš esm?s prašo Teisingumo Teismo išnagrin?ti Direktyvos 2006/112 1 straipsnio 2 dalies ir 2 straipsnio 1 dalies c punkto galiojim? atsižvelgiant ? Orhuso konvencijos 9 straipsnio 4 ir 5 dalis, tiek, kiek pagal šias nuostatas advokat? paslaugos apmokestinamos PVM.

49 Šiuo klausimu reikia priminti, kad iš nusistov?jusios Teisingumo Teismo praktikos matyti, jog tarptautinio susitarimo, kurio šalis yra S?junga, nuostatomis galima remtis grindžiant ieškin? d?I S?jungos antrin?s teis?s akto panaikinimo arba tokio akto neteis?tumu paremt? prieštaravim? tik esant dvigubai s?lygai: pirma, jeigu šio susitarimo pob?dis ir strukt?ra tam neprieštarauja ir, antra, tos nuostatos yra bes?lygin?s ir pakankamai tikslaus turinio (2015 m. sausio 13 d. Sprendimo *Taryba ir kt. / Vereniging Milieudefensie ir Stichting Stop Luchtverontreiniging Utrecht*, C?401/12 P–C?403/12 P, EU:C:2015:4, 54 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

50 Kalbant apie Orhuso konvencijos 9 straipsnio 4 dal?, iš pa?ios šios nuostatos teksto matyti, kad ji taikoma tik šios konvencijos 9 straipsnio 1, 2 ir 3 dalyse numatytais proced?roms. Taigi pastarosiose nuostatose n?ra bes?lygin?s ir pakankamai tikslios pareigos, kuri gal?t? daryti

tiesiogin? ?tak? priva?i? asmen? teisinei pad??iai.

51 Iš ties?, d?l min?tos konvencijos 9 straipsnio 3 dalies Teisingumo Teismas yra nusprend?s, kad „visuomen?s atstova[ms], atitinkant[iems] nacionaliniuose ?statymuose numatytus kriterijus“, skirtos teis?s, numatytos šioje nuostatoje, kuriai ?gyvendinti arba kurios rezultatams pasiekti reikalingas žemesn?s teisin?s galios teis?s aktas (2011 m. kovo 8 d. Sprendimo *Lesoochranárske zoskupenie*, C?240/09, EU:C:2011:125, 45 punktas ir 2015 m. sausio 13 d. Sprendimo *Taryba ir kt. / Vereniging Milieudefensie ir Stichting Stop Luchtverontreiniging Utrecht*, C?401/12 P–C?403/12 P, EU:C:2015:4, 55 punktas).

52 Taigi, kaip pažym?jo generalin? advokat? savo išvados 92 punkte, Orhuso konvencijos 9 straipsnio 1 ir 2 dalyse taip pat nurodomi nacionalin?je teis?je ?tvirtinti kriterijai. Iš ties?, pagal ši? nuostat? tekst? jose nurodytas sprendimo apskundimo proced?ras šios konvencijos šalys turi nustatyti „vadovaudamosi savo nacionalin?s teis?s aktais“ ir nacionalin?s teis?s akt? leid?jas turi, be kita ko, nuspr?sti, ar jis ketina numatyti galimyb? apsk?sti sprendim? „teisme [arba] kitoje, nepriklausomoje ir bešališkoje ?statym? nustatyta tvarka ?steigtoje, institucijoje“. Be to, iš min?tos konvencijos 9 straipsnio 2 dalies antros pastraipos matyti, kad vidaus teis?s nuostatose turi b?ti nustatytas „pakankamas suinteresuotumas ir kokios nors teis?s pažeidimas“.

53 Darytina išvada, kad Orhuso konvencijos 9 straipsnio 4 dalis taikoma išimtinai šios konvencijos nuostatomis, kurios neatitinka šio sprendimo 49 punkte nurodyt? s?lyg?, jog jomis b?t? galima remtis pagrindžiant ieškin? d?l S?jungos antrin?s teis?s akto panaikinimo.

54 Tod?l min?tos konvencijos 9 straipsnio 4 dalimi negalima remtis gin?ijant Direktyvos 2006/112 galiojim?.

55 Kalbant apie Orhuso konvencijos 9 straipsnio 5 dal?, iš šios nuostatos, pagal kuri? kiekviena konvencijos šalis „apsvarsto“ ?gyvendinti „atitinkam[us] [pagalbos] mechanizm[us]“, leidžian?ius pašalinti arba sumažinti finansines arba kitas kli?tis, trukdan?ias kreiptis ? teism?, matyti, kad joje taip pat n?ra bes?lygin?s ir pakankamai tikslios pareigos ir kad jai ?gyvendinti arba jos rezultatams pasiekti reikalingas žemesn?s teisin?s galios teis?s aktas.

56 Šiomis aplinkyb?mis min?tos konvencijos 9 straipsnio 5 dalimi d?l jos pa?ios pob?džio negali b?ti remiamasi gin?ijant Direktyvos 2006/112 galiojim?.

57 Atsižvelgiant ? visa tai, kas išd?styta, ? pirmojo klausimo b punkt? reikia atsakyti taip: Orhuso konvencijos 9 straipsnio 4 ir 5 dalimis negalima remtis siekiant ?vertinti Direktyvos 2006/112 1 straipsnio 2 dalies ir 2 straipsnio 1 dalies c punkto galiojim?.

D?l pirmojo klausimo c dalies

58 Pirmojo klausimo c dalimi prašym? priimti prejudicin? sprendim? pateik?s teismas iš esm?s teiraujasi, ar Direktyvos 2006/112 132 straipsnio 1 dalies g punkt? ar „kitas nuostatas“ reikia aiškinti taip, kad advokat? teikiamos paslaugos asmenims, gaunantiems teisin? pagalb? pagal nacionalin? teisin?s pagalbos sistem?, kaip antai nagrin?jam? pagrindin?je byloje, yra neapmokestinamos PVM. Jei atsakymas ? š? klausim? b?t? neigiamas, šis teismas iš esm?s prašo Teisingumo Teismo išnagrin?ti šios direktyvos 1 straipsnio 2 dalies ir 2 straipsnio 1 dalies c punkto galiojim? atsižvelgiant ? Chartijos 47 straipsn? tiek, kiek pagal šias nuostatas šios paslaugos apmokestinamos PVM.

59 Pirmiausia pažym?tina, kad, nors pateiktame klausime nurodytas Direktyvos 2006/112 132 straipsnio 1 dalies g punktas ir galimos šios direktyvos „kit[os] nuostat[os]“, iš prašymo priimti prejudicin? sprendim? negalima nustatyti kit? min?tos direktyvos nuostat?, nei jos 132 straipsnio 1

dalis g punktas, pagal kurias advokatų paslaugos, teikiamos pagal nacionalinę teisinės pagalbos sistemą, galėtų būti neapmokestinamos PVM.

60 Kaip pažymėjo generalinis advokatas savo išvados 54 ir 55 punktuose, nors Teisingumo Teismas nebuvo nusprendęs dėl Direktyvos 2006/112 132 straipsnio 1 dalies g punkte numatyto neapmokestinimo atvejo taikymo advokatų paslaugoms, teikiamoms pagal nacionalinę teisinės pagalbos sistemą, jis jau nusprendė, kad šioms paslaugoms negali būti taikomas lengvatinis PVM tarifas remiantis šios direktyvos 98 straipsnio 2 dalimi, siejama su jos III priedo 15 punktu (šiuo klausimu žr. 2010 m. birželio 17 d. Sprendimo *Komisija / Prancūzija*, C-492/08, EU:C:2010:348, 47 punktą).

61 Šiame sprendime Teisingumo Teismas mano: kadangi minėtos direktyvos III priedo 15 punkte leidžiama lengvatinė PVM tarifų valstybėms narėms taikyti ne visoms socialinėms paslaugoms, o tik tomis, kurias teikia organizacijos, atitinkančios dvigubą reikalavimą, t. y. pačios yra socialine gerove besirpinančios organizacijos ir dalyvauja globos ir rūpybos arba socialinės apsaugos darbe, Sąjungos teisės aktų leidėjas valiai leisti taikyti lengvatinį tarifą tik paslaugoms, kurias teikia šis dvigubą reikalavimą tenkinančios organizacijos, būtų prieštaraujama, jeigu valstybė narė galėtų savo nuožiūra pelno siekiančius privačius subjektus pripažinti 15 punkte nurodytomis organizacijomis vien dėl to, kad šie subjektai taip pat teikia socialines paslaugas (šiuo klausimu žr. 2010 m. birželio 17 d. Sprendimo *Komisija / Prancūzija*, C-492/08, EU:C:2010:348, 43 ir 44 punktus).

62 Taigi Teisingumo Teismas jau nusprendė, kad valstybė narė negali taikyti lengvatinio PVM tarifo paslaugoms, kurias teikia pelno siekiantys privatūs subjektai, vien nustatiusi, jog šios paslaugos yra socialinės, ir neatsižvelgdama į visus šio subjekto siekiamus tikslus ir į socialinį sąsipareigojimą stabilumui. Atsižvelgiant į visus tikslus ir į galimą socialinį sąsipareigojimą stabilumo nebuvimą, bendrai advokatų ir *avoués* profesinė kategorija negali būti laikoma besirpinančia socialine gerove (šiuo klausimu žr. 2010 m. birželio 17 d. Sprendimo *Komisija / Prancūzija*, C-492/08, EU:C:2010:348, 45 ir 46 punktus).

63 Ši teismo praktika *mutatis mutandis* taikoma neapmokestinimo atvejui, numatytam Direktyvos 2006/112 132 straipsnio 1 dalies g punkte, nes ne tik numatyta jo taikymo sąlyga, susijusi su atitinkamą paslaugą, kurios turi būti glaudžiai susijusios su pagalba ir socialine apsauga, socialiniu pobūdžiu, bet ir jo taikymas ribojamas paslaugomis, kurias teikia socialine gerove besirpinančiomis pripažintos organizacijos.

64 Nagrinėjamo atveju iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, kad paslaugas pagal nacionalinę teisinės pagalbos sistemą teikia ne visi advokatai, bet tik tie, kurie patys pasirenka jas teikti kaip pagrindinį veiklą arba papildomai ir kurie dėl to yra rašomi kasmet sudaromą sąrašą. Taigi paslaugų teikimas pagal tokią sistemą yra tik vienas iš advokato profesijos tikslų.

65 Todėl advokatų paslaugos, teikiamos pagal nacionalinę teisinės pagalbos sistemą, nėra neapmokestinamos PVM pagal Direktyvos 2006/112 132 straipsnio 1 dalies g punktą.

66 Galiausiai, jeigu šios paslaugos yra apmokestinamos PVM, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas teiraujasi dėl minėtos direktyvos 1 straipsnio 2 dalies ir 2 straipsnio 1 dalies c punkto galiojimo atsižvelgiant į Chartijos 47 straipsnį tiek, kiek minėtoms paslaugoms taikomas 21 % PVM tarifas. Šiuo klausimu, atrodo, kad iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo pastabų matyti, jog pagrindiniuose bylose nagrinėjama nacionalinė teisinės pagalbos sistema padengia visas asmenų, gaunančių šią pagalbą, išlaidas advokatams, įskaitant PVM už advokatų paslaugas.

67 Taigi prašym? priimti prejudicin? sprendim? pateikusiam teismui nepateikus papildomos informacijos, susijusios su šiuo klausimu, advokat? paslaug?, teikiam? pagal nacionalin? teisin?s pagalbos sistem?, apmokestinimas PVM nepažeidžia asmen?, gaunan?i? toki? pagalb?, teis?s ? veiksming? teisin? gynyb?.

68 Atsižvelgiant ? visa tai, kas pasakyta, ? pirmojo klausimo c dal? reikia atsakyti taip: Direktyvos 2006/112 132 straipsnio 1 dalies g punkt? reikia aiškinti taip, kad advokat? teikiamos paslaugos asmenims, gaunantiems teisin? pagalb? pagal nacionalin? teisin?s pagalbos sistem?, kaip antai nagrin?jam? pagrindin?je byloje, yra apmokestinamos PVM.

D?l antrojo–ketvirtojo klausim?

69 Atsižvelgiant ? atsakym? ? pirmojo klausimo a–c dalis, nereikia atsakyti ? antr?j?–ketvirt?j? klausimus.

D?l bylin?jimosi išlaid?

70 Kadangi šis procesas pagrindin?s bylos šalims yra vienas iš etap? prašym? priimti prejudicin? sprendim? pateikusiai teismo nagrin?jamoje byloje, bylin?jimosi išlaid? klausim? turi spr?sti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastab? pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyr? min?tos šalys, n?ra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

- 1. 2006 m. lapkri?io 28 d. Tarybos direktyvos 2006/112/EB d?l prid?tin?s vert?s mokes?io bendros sistemos 1 straipsnio 2 dalies ir 2 straipsnio 1 dalies c punkto galiojimo nagrin?jimas, atsižvelgiant ? Europos Sąjungos pagrindini? teisi? chartijos 47 straipsnyje ?tvirtint? teis? ? veiksming? teisin? gynyb? ir procesinio lygiateisiškumo princip?, neatskleid? nieko, kas daryt? ?tak? j? galiojimui, tiek, kiek pagal šias nuostatas advokat? paslaugos, teikiamos asmenims, negaunantiems teisin?s pagalbos pagal nacionalin? teisin?s pagalbos sistem?, apmokestinamos prid?tin?s vert?s mokes?iu.**
- 2. Konvencijos d?l teis?s gauti informacij?, visuomen?s dalyvavimo priimant sprendimus ir teis?s kreiptis ? teismus aplinkosaugos klausimais, pasirašytos Orhuse 1998 m. birželio 25 d., 9 straipsnio 4 ir 5 dalimis negalima remtis siekiant ?vertinti Direktyvos 2006/112 1 straipsnio 2 dalies ir 2 straipsnio 1 dalies c punkto galiojim?.**
- 3. Direktyvos 2006/112 132 straipsnio 1 dalies g punkt? reikia aiškinti taip, kad advokat? teikiamos paslaugos asmenims, gaunantiems teisin? pagalb? pagal nacionalin? teisin?s pagalbos sistem?, kaip antai nagrin?jam? pagrindin?je byloje, yra apmokestinamos prid?tin?s vert?s mokes?iu.**

Parašai.

*Proceso kalba: pranc?z?.